

בית המשפט העליון מחייב תאגידים זרים לברר תביעות של צרכנים ישראלים לפי דיני הגנת הצרכן הישראליים

עדכון לקוחות – מאי 2024

לקוחות יקרים,

אנו מעדכנים אתכם כי ביום 27.5.2024 ניתן פסק דין חשוב בבית המשפט העליון ברע"א 6992/22 Agoda Company Pte.Ltd נ' שי צביה; להלן – "עניין Agoda") על ידי הרכב השופטים, י' וילנר, ע' גרוסקופף ור' רובן המצמצם את האפשרות של תאגידים זרים לעשות שימוש בתניות דין זר בתנאי השימוש באתרי הסחר המקוון שלהם, כלפי צרכנים ישראלים.

בפסק דינו דוחה בית המשפט העליון בקשת רשות ערעור שהוגשה על ידי Agoda כנגד החלטת בית המשפט המחוזי בתל-אביב יפו (השופטת מ' אניסמן) וקובע כי תניית ברירת דין זר של תאגיד זר הנותן שירות לצרכן הישראלי היא תנייה המפרה דין קוגנטי ישראלי והיא תניה מקפחת בחוזה אחיד, ועל כן דינה להתבטל.

פסק דין זה מחזק את המגמה הקיימת להרחיב את תחולת הוראות דיני הגנת הצרכן ולהחיל אותה, בעת ברור תביעות, גם על תאגידים זרים שאינם מקיימים פעילות עסקית בישראל, וזאת בקשר עם קהל ישראלי.

בסדרת פסיקות שונות, מעצב בית המשפט העליון את ברירת הדין בעת שימוש בפלטפורמות מקוונות על-ידי תאגידים זרים. כחלק תפיסה חדשה, המבקשת להרחיב את תחולת הוראות דיני הגנת הצרכן כלפי אותם תאגידים זרים, בית המשפט העליון מצמצם את ההלכה הידועה שניתנה בעניין רע"א 5860/12 Facebook Inc נ' בן חמו (להלן – "עניין בן חמו") ואף מרחיב הלכה חדשה יותר שניתנה בעניין רע"א 1901/20 טרוים מילר בע"מ נ' Facebook (להלן: "עניין טרוים מילר")

1

סידני, אוסטרליה
50 Carrington St, NSW 2000
T. +61-2-90606206

באר שבע
גב ים רחוב האנרגיה 77
ט. 03-60714506
פ. 08-6155780

תל אביב
מגדל אלקטרה, יגאל אלון 98
ט. 03-6078607
פ. 03-6078666

ירושלים
הגן הטכנולוגי מלחה, בניין 1
ט. 02-5607607
פ. 02-5639948

וקובע, בניגוד להלכת בן חמו, כי קביעת תניות שיפוט זרות, המיועדות לקהל צרכני ישראל, באופן העוקף את הדינים הקוגנטיים של הוראות דיני הגנת הצרכן הן תניות אסורות ומקפחות, שדין להתבטל.

במסגרת פסק הדין עורך בית המשפט העליון (השופט גרוסקופף) ניתוח מעמיק של תחולת דין זר על צרכנים ישראלים במטרה להתוות את יחסי הצרכן הישראלי עם העוסק הבין-לאומי ולקבוע את היקף החובה של העוסק הבינלאומי לפעול בהתאם לדיני הגנת הצרכן הישראליים.

בפסיקה נקבעו מספר הלכות משמעותיות בהקשר זה:

ראשית נקבע, באופן המרחיב את הלכת טרוים מילר, כי קביעת ברירת דין צריכה להיות זהה בכל סוגי ההליכים המשפטיים ואין מקום לאבחן דין סוגי ההליכים שונים בעת קביעת ברירת דין זר. בית המשפט העליון סבור כי יש לקבוע מבחנים אחידים גם ביחס להליכים פרטניים וגם ביחס להליכים ייצוגיים וקובע כי הדין המהותי שיחול ביחסים שבין התאגיד והצרכן הישראלי צריך להיות אחיד בכל סוגי ההליכים המשפטיים.

שנית, בכל הנוגע לאופן קביעת ברירת דין בקשר עם תאגיד זר בקשר עם פעילות מקוונת שממוענת לצרכן הישראלי, בית המשפט מייצר בחינה דו שלבית - המבחן הראשון הוא האם הגלישה באתר האינטרנט נעשית בתצורה המונגשת לאתר ישראלי (לדוגמא – תרגום של האתר לשפה העברית; מתן אפשרות תשלום במטבע ישראלי, ועוד), והמבחן השני הוא האם הגלישה באתר נעשית מ-IP ישראלי. לעמדת השופט גרוסקופף, מרגע שהגלישה נעשית באתר מותאם לצרכן ישראלי, והגלישה נעשית על-ידי IP ישראלי, על התאגיד הבינלאומי להניח כי הדין הישראלי הוא זה שיחול על הפעילות. יצוין, בשולי הדברים, כי לעמדת השופטת ר' רונן אין צורך בתת המבחן השני של קיום IP ישראלי ודי בכך, לשיטתה, שהאתר הישראלי מותאם לצרכן הישראלי כדי לקבוע את ברירת הדין הישראלית

על הפעילות. בנסיבות אלה, ונוכח מסקנה זו, קובע בית המשפט העליון כי הדין שצריך לחול לבירור ההתקשרות נשוא פסק הדין, הוא הדין הישראלי.

שלישית, בדיון מעמיק בנוגע לתוקפה של תניית ברירת דין, אשר Agoda ביקשה שתחיל את הדין הסינגפורי בקשר עם ההתקשרות, קבע בית המשפט כי תניית ברירת דין המחילה דין זר באופן העוקף תניות צרכניות, מהווה תניה בטלה משני טעמים. ראשית, בשל העובדה כי מדובר בתניה הכופה ועוקפת הוראות דין קוגנטיות ושנית, בשל העובדה כי מדובר בתניה הקובעת יתרון בלתי הוגן מקום בו אמור לחול ברירת דין ישראלית, ועל כן נקבע כי הוראת דין הזר מהווה תנאי מקפח בחוזה אחיד.

בית המשפט העליון קובע כי בשל העובדה כי דיני הגנת הצרכן הם דינים קוגנטיים שמטרתם לשמור על זכויותיו של הצרכן הישראלי, לא ניתן להתנות, לאכופ או לכפות תניות זרות באופן המפר ופוגע בזכויות לפי הדין הישראלי. בכך קובע השופט גרוסקופף, ואל קביעה זו הצטרפו גם השופטות רון ווילבר, כי "לא ניתן לשלול את תחולתן של הוראות קוגנטיות הקבועות בחוק הגנת הצרכן" באמצעות שימוש בתניית דין זר. כלומר – בברירה שבין הדין הזר ובין ההוראות הקוגנטיות הישראליות – לא ניתן להתנות ולגבור על ההוראה הקוגנטית הישראלית.

בנוסף, ומעבר לכך, השופט גרוסקופף מאמץ את עמדת בית המשפט המחוזי לפיה תנית ברירת דין מסוג זה, אשר מגבילה את אפשרות בירור תביעות על-ידי הצרכן הישראלי ופוגעת בזכויותיו, מהווה תניה מקפחת.

ובמילותיו של השופט גרוסקופף:

"מרגע שתאגיד גלובלי בוחר לפעול בישראל אל מול ציבור לקוחות, הרי שהוא נדרש להתאים את עצמו לנורמות המשפטיות המחייבות בישראל, כפי שהם נקבעו על ידי מדינת ישראל במטרה להגן על ציבור אזרחיה מפני אי השוויון שבין תאגידי ענק לבין לקוחות קטנים..."

סבורני כי בשלה העת לפסוע צעד נוסף, ולהבהיר כי הלכת בין חמו אינה חלה, ככל שמדובר על זכויות קונקרטייות של לקוחות קטנים (צרכנים פרטיים ועסקים קטנים) כלפי תאגידים גלובליים, וזאת ללא קשר להליך הדיוני בו מדובר (תביעה פרטנית או ייצוגית)...

ההלכה שתחול היא, אם כך, שביחסים בין תאגידים גלובליים הפועלים בישראל לבין לקוחות קטנים לא ניתן להתנות על כללי ברירת הדין הישראליים באמצעות תניית ברירת דין הכלולה בחוזה אחיד. **תניה כזו היא מקפחת בהגדרה, וזאת מבלי שהלקוח נדרש להוכיח כי הדין הזר כשלעצמו הוא מקפח**" (פסקאות 75-77 לפסק הדין)

לקריאת פסק הדין המלא ראו: [22069920.Y07.pdf](https://www.agmon-law.co.il/22069920.Y07.pdf)

פסיקה חדשנית זו היא צעד משמעותי נוסף המגביל את יכולתם של תאגידים זרים לקבוע ברירות דין זרות בקשר עם פעילות המופנות כלפי קהל הצרכנים הישראלי. הגבלות דין מסוג זה יחשבו מעתה על-ידי בית המשפט העליון כתניות מקפחות ונעדרות תחולה.

נוכח פסיקה חדשנית זו אנו ממליצים ללקוחותינו הבינלאומיים לבחון מחדש, אף אם נבחנו בעבר, את תנאי ברירת הדין וסמכויות השיפוט בתנאי השימוש המיועדים לקהל הישראלי ולבחון את עמידתם בהוראות פסיקה חדשנית זו.

נשמח לסייע לכם ולבחון האם מתעורר אצלכם צורך לבצע התאמות לדרישות חוק הגנת הצרכן ולפסיקה זו.

*מזכר לקוחות זה אינו מהווה יעוץ משפטי ומוגש כשירות לקהל לקוחותינו. אנו ממליצים לקבל עצה מקצועית ופרטנית בטרם נקיטת פעולה משפטית או אחרת בקשר עם הנושאים אותם סקרנו.

עו"ד נועה וילינגר, שותפה
מחלקת ליטיגציה ומחלקת רגולציה מונעת
noa@agmon-law.co.il

עו"ד הלה פלג, שותפה
מחלקת ליטיגציה וראש מחלקת רגולציה
מונעת
hilla@agmon-law.co.il